

Informe parcial

Enfocament de gènere i drets humans,
justícia global i Agenda 2030

1. Introducció

La Direcció General i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament plantegen un diàleg sobre el futur de la cooperació catalana, amb l'Agenda 2030 i els objectius de desenvolupament sostenible, adoptats per les Nacions Unides l'any 2015, com a referència.

Per a fer-ho, s'ha iniciat un procés participatiu que ha estat acompanyat per la Direcció General de Participació Ciutadana, i que ha proposat un debat ampli i innovador: tant des del punt de vista dels interlocutors, com de les matèries a tractar i els canals de participació. Així, s'ha intentat anar més enllà dels interlocutors habituals, i arribar a altres col·lectius, tant a Catalunya com als països socis, amb capacitat i voluntat de contribució al desenvolupament.

S'han tractat nous temes que formen part de l'Agenda global que fins ara havien rebut poca atenció; i s'han obert diferents possibilitats per a prendre part i fer aportacions al debat, de forma presencial i virtual. Els tres grans objectius han estat els següents:

- Aconseguir una visió pròpia sobre com ha de treballar la cooperació catalana al desenvolupament en relació amb l'Agenda 2030. És allò que anomenem Visió 2030.
- Sentar les bases del futur Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022.
- Ampliar i diversificar les relacions, i crear noves oportunitats de treball conjunt.

El procés participatiu ha constatat de diferents fases i canals, entre els quals es troben les sessions de debat que s'han realitzat a Catalunya. Els temes tractats responen a una lectura pròpia de l'Agenda 2030 i de les qüestions més rellevants que planteja, inclosa l'organització de la mateixa política pública de cooperació al desenvolupament i dels seus agents. S'han organitzat 23 sessions monogràfiques, per a les quals s'ha elaborat un guió de debat específic, que s'han adreçat tant a persones expertes com a la ciutadania en general.

Cada una de les sessions han comptat amb la col·laboració en tasques de preparació i relatoria de la Fundació Pere Tarrés i el Gabinet Ceres.

El present document conté informació relativa al funcionament i resultats d'aquesta primera sessió, així com les recomanacions i els suggeriments recollits.

2. Informació general de la sessió

Eix temàtic:	<i>Visió transformadora. El nou marc on la cooperació catalana ha de construir una proposta per al canvi positiu</i>		
Tema específic:	1.5 Enfocament de gènere i DH – Justícia global – Agenda 2030	Tipus de sessió	Avaluació
Data:	19 de setembre de 2018		
Perfil dels participants:	Entitats de cooperació internacional petites i grans, professionals independents, personal de la Generalitat (Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, Direcció General de Cooperació i Direcció General de Participació), persones individuals interessades en la temàtica, etc.		

3. Objectius de la sessió

L'objectiu de la sessió va ser analitzar i valorar l'EGIBDH tal com s'està treballant des de la cooperació catalana, i pensar en la seva articulació amb l'Agenda 2030 i el concepte de justícia global.

En concret, es van plantejar als participants les següents preguntes:

- Quins són els punts de trobada d'aquests enfocaments i les connexions entre ells?
- Quines oportunitats ofereix la seva articulació?
- Com tractem la dimensió de la sostenibilitat?
- Com varia el discurs i l'anàlisi entre ells? I la forma d'aplicar-los? Metodologies pròpies, teoria del canvi?

4. Continguts de la sessió i dinàmica emprada

La dinàmica ha consistit en una introducció sobre el procés per part de la DGCD i de la Direcció General de Participació Ciutadana i una contextualització de la temàtica abordada, juntament amb una breu explicació de què es farà a la sessió, incloent-hi les regles del joc per part de la Fundació Pere Tarrés.

La dinàmica de la sessió va tenir lloc en 3 grups de debat. Cada grup va debatre de forma transversal tres temàtiques (enfocament de gènere basat en els drets humans, justícia global i Agenda 2030).

La sessió es va organitzar en dues parts:

- Una primera part de 30 minuts dedicada a avaluar l'enfocament de gènere, drets humans i justícia global en el marc de l'Agenda 2030. Els participants van identificar punts forts i punts febles. Un cop feta aquesta valoració, es van dedicar 10 minuts per compartir les aportacions de cada grup.
- I una segona part, de 50 minuts de durada, on els participants van poder aportar la seva visió mitjançant una anàlisi dels reptes, les oportunitats i els mitjans. Els participants van aprofitar per fer recomanacions i suggeriments per a la millora de l'EGIBDH en la cooperació catalana.

5. Resultat de la sessió

5.1 Diagnosi del tema específic de la sessió

L'enfocament en la perspectiva de gènere és altament valorat pels participants, i més específicament, des de l'àmbit dels drets de les dones i el seu apoderament.

Punts forts

- La cooperació catalana es caracteritza per l'existència d'una "cultura de gènere" força arrelada que ha contribuït, de manera efectiva, a la transversalitat de l'enfocament de gènere en els projectes de cooperació finançats per la Generalitat i per altres actors de la cooperació catalana.

- El Pla director de cooperació 2015-2018 va fer una aposta important per assegurar una cooperació catalana amb un enfocament de gènere basat en drets humans (EGIBDH), no tan sols a nivell de principis i d'aposta política, sinó també a nivell executiu. Això va comportar canvis estratègics i la introducció de nous instruments per poder assegurar una transversalitat efectiva de l'EGIBDH.
- Els participants també van reconèixer que l'enfocament EGIBDH i els canvis adoptats mitjançant el Pla director han assegurat la transversalitat d'aquest enfocament en la cooperació catalana, tret que no existia anteriorment.
- Finalment, l'adopció de l'EGIBDH és interpretada com un canvi de paradigma de la cooperació catalana que ha desembocat en un procés d'apoderament tant a nivell institucional com operacional dels actors que treballen en l'àmbit dels drets humans i de la igualtat de gènere. Però també ha tingut un impacte indirecte en el funcionament tradicional de les organitzacions del tercer sector, atès que ha reforçat la transversalitat de l'EGIBDH en l'execució de projectes dels actors de la cooperació catalana en altres sectors.
- El fet que la cooperació catalana hagi adoptat l'EGIBDH és considerat un valor afegit de cara a l'articulació amb l'Agenda 2030 i l'assoliment dels ODS, ja que els pot reforçar.

Punts a millorar

- El repte predominant en l'aplicació de l'EGIBDH és el risc que la transversalitat pugui jugar en contra d'un enfocament centrat en drets humans i gènere. Tot i apreciar un esforç institucional en la integració de l'EGIBDH en la cooperació catalana, els participants consideren que aquest s'hauria de reforçar per tal que la transversalitat de gènere i de drets humans no s'acabi desdibuixant a la pràctica. Per això, suggereixen l'adopció de compromisos i apostes una mica més explícites.
- Els debats es van caracteritzar per una percepció general d'una tendència global de tancament dels espais de participació de la societat civil i, especialment en països receptors. Per això, els participants van insistir en la importància de continuar oferint suport al rol de la societat civil i prendre mesures per reforçar i protegir els espais democràtics.

- L'actual EGIBDH està massa focalitzat en l'apoderament de les dones i l'assoliment de l'ODS 5, quan aconseguir una igualtat de gènere real també requereix treballar en altres àmbits on les dones són els actors principals. Per tant, igual que l'Agenda 2030, l'EGIBDH hauria de ser aplicat en tots els sectors de cooperació.
- Durant el debat, van sorgir desavinences sobre el concepte de "gènere" i el seu poder transformador. Per una part, alguns participants es lamentaven de la pèrdua de capacitat transformadora i certa despolitització del concepte de "gènere", que finalment esdevenia un concepte "neutre". Per l'altra, hi havia organitzacions que creien que el terme "gènere" encara reté una potència poc explotada.
- El respecte dels drets humans forma part de l'agenda política dels governs i és la base de la legislació de qualsevol democràcia. Tot i que en l'Agenda 2030 els drets humans són transversals a tots els objectius, la percepció general és que els ODS són un marc que pot servir com a guia, ja que no són de compliment obligatori i tenen data de caducitat. Això és interpretat com menys exigències per als estats i, per tant, una suavització de la legislació en termes de drets humans.
- Els ODS no estan suficientment articulats amb la CEDAW. L'EGIBDH de la cooperació catalana es podria fer servir per articular l'Agenda 2030 amb la CEDAW.
- Finalment, els participants van posar en relleu la importància de l'educació per al desenvolupament. En aquest sentit, es va apuntar la formació dirigida als joves com una de les mancances actuals en l'EGIBDH.

Taula: Resum valoració de l'enfocament de gènere i drets humans –justícia global – Agenda

2030

Punts forts	Punts a millorar
<ul style="list-style-type: none"> • Existència d'una cultura de gènere • Reformes a nivell polític i operacional a resultat de l'EGIBDH • L'EGIBDH ha assegurat una transversalitat dels drets humans i gènere efectiva • Accent en el dret de les dones i el seu apoderament • L'EGIBDH com a valor afegit de la cooperació de cara a l'Agenda 2030 • L'EGIBDH com a mecanisme de canvi de paradigma de la cooperació catalana • L'EGIBDH resulta efectiu en reforçament institucional i operacional dels actors que treballen en l'àmbit del gènere i drets humans de manera directa i de manera indirecta 	<ul style="list-style-type: none"> • Tancament dels espais de participació de la societat civil • Enfocament limitat a gènere i drets de les dones (ODS 5) • Manca d'una estratègia més àmplia que impliqui treballar els temes de drets humans i gènere amb altres sectors • Gènere com a concepte obsolet vs gènere com a concepte encara transformador • Percepció que l'Agenda 2030 significa suavitzar els compromisos dels governs en temes de drets humans • Els ODS no estan suficientment alineats amb la CEDAW • Necessitat d'incorporar els joves al debat mitjançant l'educació • Manca de compromisos i apostes més explícites per evitar diluir la transversalitat de l'EGIBDH

5.2 Tendències de futur de cara a l'Agenda 2030

La segona part de la sessió va estar dedicada a identificar els reptes, les oportunitats i els mitjans per tal d'incorporar la justícia global i els ODS en la cooperació catalana, amb l'objectiu de poder definir quines haurien de ser les tendències de futur en aquest àmbit.

Els assistents es van dividir en dos grups per debatre els mateixos temes: justícia global i ODS.

Debat: justícia global

Reptes

- La justícia global, igual que el gènere i els drets humans, consisteix en un enfocament polític. El principal repte és com incloure'l en la narrativa política i després traduir-lo en instruments tècnics i, concretament, en el Pla director 2019-2022.
- El fet que sigui un discurs polític no ajuda a obtenir resultats tangibles i, per tant, fàcils de demostrar i justificar. Això implica un repte per als donants, que busquen constantment invertir en sectors on els resultats són tangibles i donen visibilitat.
- Per tal d'incorporar l'enfocament de justícia global, abans cal avaluar les línies de finançament a les organitzacions feministes i la seva efectivitat.
- Dificultats per part de la cooperació catalana d'arribar i/o donar suport a aquells actors que potencialment tenen capacitat transformadora. Aquests no sempre poden respondre a les exigències de l'Administració pública en termes de requeriments per justificar les despeses dels projectes, o desconeixen les possibilitats de col·laboració amb la cooperació catalana, i sovint queden exclosos del radi d'acció de la cooperació tradicional.
- Posar en pràctica de manera operativa un enfocament de justícia global, el qual està fonamentat en una ideologia política determinada. Aquest repte és molt més complicat i complex que amb els drets humans i gènere, ja que aquests últims estan rubricats per un marc jurídic concret i determinat.

- La incorporació de la justícia global pot crear més obstacles a l'hora d'assegurar una coherència de polítiques.
- Assegurar la transversalitat de la justícia global i l'EGIBDH, i a la vegada mantenir-ne la centralitat pot esdevenir un exercici d'equilibri complicat que pot acabar diluint el mateix enfocament d'EGIBDH.

Oportunitats

- La relació entre l'Administració pública i les organitzacions i moviments feministes és molt bona. Hi ha un diàleg obert i efectiu on les organitzacions són capaces d'influir sobre les agendes i mobilitzar els actors rellevants.
- La justícia global de gènere representa una aposta per re-polititzar l'enfocament de gènere.
- Existència d'una nova visió global, basada en una interdependència entre nord-sud.
- La integració de la justícia global proposa un canvi sistèmic, d'enfocament més transformador.
- La justícia global de gènere aporta una mirada més àmplia i global, molt més enllà de l'enfocament basat en la igualtat de gènere actual.
- L'enfocament EGIBDH s'hauria d'utilitzar com a porta d'entrada per a la transversalitat de la justícia global de gènere i per treballar en altres sectors i/o àmbits relacionats amb altres ODS.

Mitjans

- Dotació de recursos pressupostaris necessaris i realistes. Actualment els recursos es consideren insuficients.
- Incorporar instruments específics per a la incidència política.
- Crear un observatori de drets humans i empresa.
- Unificació de convocatòries i coordinació dels calendaris entre les diferents convocatòries.
- Simplificació dels processos i procediments.
- Els resultats en termes de justícia global de gènere requereixen convocatòries per a projectes a mitjà i llarg termini.

- Seguiment i avaluació més consistent de l'impacte d'aquests nous enfocaments.
- Incorporar quotes de mínims per assegurar el suport a organitzacions que exclusivament es dediquen als drets humans i la igualtat de gènere, per tal d'evitar que la transversalitat no acabi diluint l'enfocament central en drets humans, gènere i justícia global. Exemple: suport a un percentatge d'organitzacions que lluiten per la igualtat de gènere i organitzacions feministes.

Debat: ODS

Reptes

- Cal que l'EGIBDH es nodreixi de l'Agenda 2030 i els ODS, ja que si no és així la capacitat transformadora d'aquest enfocament quedarà diluïda.
- Articular l'Agenda 2030 amb la resta d'instruments i convencions referents als drets humans i la igualtat de gènere.
- Es difícil que la cooperació catalana pugui contribuir a transformar un sistema multilateral, encara que adopti l'Agenda 2030.
- Fer que tots els ODS siguin feministes i s'hagin d'implementar des de la perspectiva feminista, i no només centrar-se en l'obtenció de les fites de l'ODS 5.
- Caldria contextualitzar els objectius dels ODS per tal de poder implementar-los i assegurar que contribueixen al canvi en un context determinat.
- Malgrat el moment àlgid que viu el feminisme i la transversalitat de gènere, a la vegada hi ha una tendència general a buidar de contingut conceptes com 'feminisme' i 'gènere', i la mateixa perspectiva de transformar les relacions de poder que aquests conceptes duen implícita.

Oportunitats

- Aprofitar que les organitzacions socials de cures, que fins ara havien estat força al marge, han entrat en l'agenda global. En aquest punt no hi va haver un acord unànim.

Alguns participants opinaven que aquestes organitzacions sempre han estat allà i reconegudes per les convencions internacionals com la CEDAW.

- L'auge del moviment global feminista que es viu actualment.
- La possibilitat de concreció i contextualització de l'ODS 5.
- El caràcter transformador de l'Agenda 2030 en temes de drets humans i de gènere.
- L'alineament amb l'Agenda 2030 i els ODS es converteix en una oportunitat per contribuir a la transformació del sistema multilateral.

Mitjans

- Incorporar la perspectiva feminista en la política de cooperació.
- Assegurar la coherència de les polítiques de gènere amb les agendes de cooperació.
- Educar i sensibilitzar a tots els nivells i generacions.
- Desenvolupar capacitats d'anàlisi d'objectius i d'articulació d'objectius.

Taula resum: debats sobre justícia global i ODS

	Reptes	Oportunitats	Mitjans
Justícia global	<ul style="list-style-type: none"> • Incloure la justícia global en l'agenda política i en instruments concrets • Difícil obtenir resultats tangibles • Manca d'avaluació del suport a les organitzacions feministes • Dificultats per arribar a organitzacions transformadores • Posar en pràctica l'enfocament de justícia global • Dificultats per assegurar la coherència entre polítiques • Diluir l'enfocament del gènere i la justícia global amb la transversalitat 	<ul style="list-style-type: none"> • Bona relació entre les organitzacions feministes i l'Administració pública • (Re)polititzar l'agenda de gènere • Interdependència nord-sud • Enfocament transformador • Visió més àmplia sobre el gènere i el feminisme amb la justícia global de gènere • L'EGIBDH com a porta d'entrada per a la transversalitat en altres sectors 	<ul style="list-style-type: none"> • Més recursos • Instruments específics • Observatori de drets humans • Unificació de convocatòries i simplificació de processos • Avaluar de manera regular i consistent • Assegurar la transversalitat mantenint l'enfocament EGIBDH
ODS	<ul style="list-style-type: none"> • Com l'EGIBDH pot nodrir l'Agenda 2030 i els ODS 	<ul style="list-style-type: none"> • Les organitzacions de cares estan en l'àmbit 	<ul style="list-style-type: none"> • Perspectiva feminista en la

	<ul style="list-style-type: none"> • Articular l'Agenda 2030 amb altres instruments ja existents • Difícil contribució de la cooperació catalana a escala global • Feminització de tots els ODS • Contextualització dels ODS • Evitar el buidatge de contingut dels conceptes de gènere i feminisme 	<p>de la cooperació.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moviment global feminista • Caràcter transformador de l'Agenda 2030 • Agenda 2030 com a oportunitat per influir sobre un sistema multilateral 	<p>política de cooperació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Educació i sensibilització • Desenvolupament de capacitats
--	--	--	---